

HITKÖZSÉGI HÍRADÓ

2024. OKTÓBER – ELUL 5784. – TISRI 5785.

A KOMÁROMI ZSIDÓ HITKÖZSÉG LAPJA

XXII. REG. ÉVF. 10. SZÁM, 341. SZÁM

MEGÚJULT A ZSINAGÓGÁNK ILYEN VOLT, ILYEN LETT

Fotó: Kollár Zoltán/PT

ÜNNEPEK

Az előimádkozó, hagyományainkat követve idén is Riszovannij Mihály volt, a tanításokat Balogh Istvántól hallottuk.

3

ROS HASANA

„Amikor belépünk Komárom gyönyörűen megújuló zsinagógájába, önkéntelenül is az ősi tórai áldás jut eszünkbe...”

4

EMLÉKEZÉS

„Életem legnehezebb időszak volt azokat az interjúkat elkészíteni. Most, hogy újra foglalkozom velük sokszor vannak rémálmaim.”

5

„A zsinagógában hideg lesz!”

Hányszor, de hányszor hallottam ezt a mondatot nagymamától és szüleimtől az elmúlt évtizedekben, miközben a ros hasánai vagy a jom kipuri imára indultunk otthonról. Eshettek az ünnepek szeptember elejére vagy októberre, a vacogató klimatikus körülmények részei voltak a Menház ódon falai között felcsendülő imáknak a kezdetektől. Amikor a nyár elején arról hallottam, hogy fűthetővé válik a Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetsége által finanszírozott felújítás során a zsinagógánk, kicsit hitetlenkedtem: „Nem kell majd kabátban ülni? Ilyen még nem volt!” – mondtam magamnak mosolyogva. A munkálatok lezajlottak, a mostanában mindig talajvíztől nedves hajópadlót betonréteg, azon új padló váltotta. Megújult az összes pad, az omed, a bima, a karzatra vezető lépcső, a belső ajtókat újakra cserélték a szakemberek, az imakönyvek új polcokon sorakoznak a bejárat mellett.

Szeptember 1-jén, a Zsidó Kultúra Európai Napján jártam először a zsinagógában a felújítás kezdete óta, ekkor még zajlottak a munkálatok. Így egy hónap múlva, az ünnepekre hazautazva izgatottan ültem a vonaton. Vajon milyen lesz a családi padban imádkozni, megmarad az „otthon” érzése, vagy egészen más lett a tér? – tűnődtem, miközben elsuhant a táj a vonat ablakai mellett. Az 5785-ös esztendő köszöntésére nemcsak mi öltöttünk szép ruhát, a zsinagóga is! Megsimogattam a frissen lakkozott padokat, lehajoltam a padlóhoz, próbáltam beszippantani az illatot. Új volt, de mégis a mi régi otthonunk, az az érzés, amelyet sehol, soha nem érztem más zsinagógákban, sem Budapesten, sem máshol a nagyvilágban. Egy dolog volt csak furcsa, az infrapaneleknek köszönhetően kellemes meleg áradt a padsorokban, még kabát sem kellett! Pedig nagymama, anya és apa mindig mondta, hogy e nélkül nem lehet imádkozni ősztől tavaszig a komáromi zsinagógában!

PA

Meghívó

A Komáromi Zsidó Hitközség tisztelettel meghív minden érdeklődőt a Menház zsinagógájának felújítást követő átadására, melyre **2024. november 24-én, vasárnap 14:30-kor** kerül sor. A program részeként 15 órától a Klezmerész Együttes ad koncertet. Ezt követően a Wallenstein Zoltán teremben vendégül látjuk a megjelenteket.

Hanuka 5785

A Komáromi Zsidó Hitközség hankai összejövetele **december 29-én, vasárnap 14:30-kor** lesz.

Hanuka ünnepe az idén december 25-én, szerdán este kezdődik (ekkor van az első gyertyagyújtás) az utolsó pedig 2025. január 1-jén. **Gyertya igényeket december 2-ig** várjuk a menház@menhaz.sk címen.

Ajvé! Ajve! online klub #60

Szeptember 24-én indult útjára online sorozatunk új szezonja. A szűkebb és tágabb régióból, a nagyvilágból megjelenteket Paszternák András klubvezető köszöntötte. Elsőként a zsinagóga felújításáról szóló képes összefoglalót nézték meg a résztvevők, majd a közelgő őszi Nagyünnepekre hangolódunk egy kvízzáték segítségével. Hagyományainkat követve, a virtuális rendezvény zárásaként beszélgettünk a jelenlévőkkel az elmúlt hónapok történeiről. A tervek szerint havonta találkozunk majd, a pontos időpontokat online felületeinken tesszük közzé.

Rólunk a Timóteus Ház oldalán

„2024. júniusától a holokauszt 80. évfordulója alkalmából TÖREDÉKEK – komáromi sorok a vészkorszak idejéből címmel emlékkiállítás látható a Menházban. Levéltári dokumentumok és Komáromhoz kötődő művészek alkotásai mutatják be az akkori eseményeket, ha töredékeiben is, de hiánypótlóan. Emberi életek: szenvedés, meghurcoltatás, de hit, kitartás, a művészet iránti elköteleződés elevenedett meg előttünk Szabó Csekei Tímea művészettörténész előadása nyomán. Szembesültünk vele, hogyan lehetett egymást segíteni akkor, ahogy most is. Itt voltunk a Timóteus ház lakóiként szó szerint vendégek. A szeretetet, a befogadást a ránk készülés nagy örömet jelentett. Köszönjük Pasternák Antalnak, a Komáromi Zsidó Hitközség elnökének és feleségének, Kollár Zoltánnak és feleségének, és Tímeának, hogy egy emlékeztető délelőtti részesei lehettünk. A kiállítás október 25-ig még megtekinthető. Szeretettel ajánljuk. Érdemes!”

Betűk a tűzből

A komáromi Klapka György Múzeumban csütörtökön nyílt meg Miriam Neiger-Fleischmann képzőművész kiállítása, amely a „Betűk a tűzből” címet viseli. Az esemény különleges jelentőséggel bír, hiszen a művész komáromi származású, és alkotásai a holokauszt borzalmait és az azt követő túlélést dolgozzák fel.

Miriam Neiger-Fleischmann 1948-ban született egy komáromi magyar zsidó családban, és mindössze tizenegy hónapos volt, amikor családjával Izraelbe költöztek. A Bezalel Képzőművészeti Akadémián végezte tanulmányait, Jeruzsálemben él és alkot. Művészete mélyen gyökerezik családjá történetében és a zsidó hagyományokban, amelyeket alkotásaiban is megjelenít. A „Betűk a tűzből” kiállítás a holokauszt emlékeztetőt és a túlélés történetét mutatja be.

Folytatás a 3. oldalon.

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa

Nemzetközi átutalás külföldről:

Cím: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK060900000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatinova 33, 94501 Komárno

Hitközségi Híradó – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja, alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő:** Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak:** Saláth Magda, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő:** Saláth Richárd, **olvasószerkesztő:** Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomtatás:** Nec-arte Kft., Komárom, **a KZSH címe:** Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, **e-mail:** kile@menhaz.sk, tel.: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. Alapítva 5756-ban. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Faliújság rövid hírek

A KZSH-t, a Shalom klubot és a HH-t támogatják: Földes Ondrej (Pozsony) és anonimitásukat kérő adományozók. Köszönjük!

Az őszi folyamán többen felkeresték a Menházat. Jártak nálunk a Burgenlandi Szabadegyetem hallgatói, akiket Pasternák Antal elnök kalauzolt. Rechteris Klára tolmácsolása mellett a zsinagógában, tárlatainkon és a temetőben. Október 18-án Szabó Csekei Tímea szervezésében a Selye János Gimnázium ötven diákja kereste fel közösségi és kulturális központunkat egy egész délelőtti múltkutatási program keretében. A csoportok mellett egyéni látogatókat is fogadtunk.

A felújítási munkálatok befejezéséhez közeledve sor került a Menház kertjének őszi karbantartására. A télhez közeledve felkészítettük az épületet a fűtési szezonra.

Köszönjük a levélben és elektronikusan küldött újévi jókívánságokat közösségünk nevében!

Szeptember 9-én, a Holokauszt szlovákiai emléknapiján nyílt meg a teljesen felújított szenci zsinagóga.

Az őszi ünnepek alkalmából a KZSH minden családnak, akik eljöttek a zsinagógába egy-egy luachot adományozott.

Szeptember végéig, határidőre elszámoltunk 2023. évi pályázatainkkal.

Támogatóink / naši sponzori:

„Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín“

Ros Hásáná és Jom kipur a komáromi zsinagógában

Október 2-án, szerdán este gyűltünk össze a Menházban, hogy közösen köszöntsük az 5785. zsinagógai esztendő. Paszternák Tamás, programkoordinátor üdvözölte a városból, a régióból és a távolabbról megjelenteket.

Az előimádkozó, hagyományainkat követve idén is **Riszovannij Mihály** volt, a tanításokat **Balogh Istvántól** hallottuk. Az ünnep bejövetelét kóser vacsorával köszöntöttük. A szépen terített asztalokról nem hiányozhatott a méz és a kerek barchesz sem. A Budapest-

ról érkezett finom falatok nagy sikert arattak a közel hatvan résztvevő körében. Másnap délután a Taslich szertartást követően közös tanulásra került sor, **Kántás János** jóvoltából felhangzott a sófár is a Wallenstein Zoltán teremben. A tíz bűnbánó napot követően október 11-én, pénteken este a Kol Nidre imára jöttünk össze, a jom kipuri huszonötórás böjt kezdetén. Az ősi imák megható hangjai átjárták a felújított teret. Másnap este, az ünnep végén ismét találkoztunk, ekkor emlékeztünk meg halottainkról a Mázkir keretében, majd együtt törtük meg a böjtöt az új légkondicionálókkal befűtött klubhelyiségünkben. Itt került sor a Havdalára is.

Köszönet mindazoknak, akik az idei őszi ünnepek előkészítésében és lebonyolításában közreműködtek!

PA

Megemlékezés Pozbán

Október 16-án megható megemlékezést tartottak Pozbán a holokaust áldozatainak emlékére. A Perlmann családot Miriam Neiger-Fleischmann, két fia és egyik unokája képviselte. A Perlmann család emlékére elnevezett téren került sor a rendezvényre, ahol egy új, a család történetét feldolgozó négy nyelvű tablót avattak fel. Az eseményen részt vettek a helyi lakosok, a település és a régió vezetői, köztük Csenger Tibor, Nyitra megye alelnöke. A megemlékezésen szólt Pasternák Antal, a Komáromi Zsidó Hitközség elnöke is, aki kiemelte a település

példa értékű hozzáállását az egykoron itt élt zsidó családok emlékének megőrzéséhez.

Miriam Neiger-Fleischmann megható beszédében emlékezett vissza családjá történetére és a holokaust borzalmaira. Kiemelte, hogy mennyire fontos számára, hogy művészetén keresztül megőrizze és továbbadja a múlt emlékeit a jövő generációi számára.

Az avatás során a résztvevők mécseseket gyújtottak, virágokat és köveket helyeztek el az tábló előtt.

AI-PA

Fotó: OcÚ Pozba

Folytatás az előző oldalról.

A tárlat különlegessége, hogy nemcsak Miriam Neiger-Fleischmann festményeit láthatjuk, hanem fia, Lior Neiger videómunkáját és unokája, Zohar Neiger festményét is. Ez a generációkon átívelő művészi kapcsolat különleges mélységet ad a kiállításnak, hiszen a múlt és a jelen összefonódását jeleníti meg.

A megnyitón számos meghívott vendég vett részt, köztük Molnár Attila, Dél-Komárom polgármestere, jelen voltak a Komáromi Zsidó Hitközség vezetői és tagjai. Köszöntőt mondott hitközségünk elnöke, Pasternák Antal, aki kiemelte a kiállítás fontosságát a közösség számára. A tárlatot L. Juhász Ilona, a Fórum Kisebbségkutató Intézet Komáromi Etnológiai Központjának etnológusa nyitotta meg. A megnyitón közreműködött Pusztai Antal gitárművész. Ez a kiállítás nemcsak a holokaust borzalmaira emlékeztet, hanem arra is, hogy milyen fontos megőrizni és továbbadni a történeteket a jövő generációi számára. A művészet ereje által közelebb kerülhetünk egymáshoz és jobban megérthetjük a múlt eseményeit. A „Betűk a tűzből” című kiállítás március 31-ig látogatható a komáromi Klapka György Múzeumban (Brigetio Öröksége Látogatóközpont).

Közösségünk nevében ezúton mondunk köszönetet Számadó Emese múzeumigazgatónak és a munkatársainak, a művészeknek a tárlat létrejöttéért!

AI-PA

„Mily szépek a sátraid, Jákob, hajlékaid, Izrael!”

Balogh István tanár úr beszéde a komáromi zsinagógában az 5785. esztendő kezdetén

Szeretettel és tisztelettel üdvözlöm a komáromi zsidó közösség tagjait és vendégeit az 5785. zsinagógai esztendő beköszöntésékor! Amikor belépünk Komárom gyönyörűen megújuló zsinagógájába, önkéntelenül is az ősi tórai áldás jut eszünkbe, amely a következő gondolattal kezdődik:

„Mily szépek a sátraid, Jákob, hajlékaid, Izrael!” Egy áldás Mózes negyedik könyvéből, amely bár héberül áll a Tórában, mégsem zsidó ember mondta azt, hanem éppenséggel Bileám, egy idegen próféta és jóvendőmondó.

Hogy mikor is történt mindez? Körülbelül háromezernégyszáz évvel ezelőtt, amikor a zsidóság az egyiptomi kivonulás után a Szentföld felé vándorolt, a Kánaán szomszédos Moáb királya megrettent a közeledő sokaságtól. Élt ebben az időben egy legendás hírű próféta Arám földjén, akinek már a neve is garanciát jelentett Bálák király számára: Bileám nevének jelentése ugyanis „elnyelő, néprontó”. Bálák tehát felbérelte őt a zsidóság megátkozására. Bileám azonban óvatos volt, nem adott azonnal választ, előbb tudni akarta, mi az Örökkévaló véleménye a dolgról. Másnap közölte a küldöttekkel, hogy nem vállalja a megbízatást, mert Isten megtiltotta neki. Azok dolguk végezetlen tértek haza. Bálák azonban kitartó volt, még előkelőbb követeket küldött Bileámhoz,

és még nagyobb jutalmat ígért, ő azonban mindössze annyit tudott vállalni, hogy újra megkérdezi Istent. Az Örökkévaló megengedte, hogy elmenjen a moabitákkal, de nem ígérhetett nekik semmi biztosat, csak azt tehette, amit később közöl vele. Amikor azonban hosszas előkészületek után, a transzjordániai hegyek egyikén állva, letekintett a völgyben sorakozó zsidó sátrakra, ajkát az átok helyett a bevezetőben elhangzott áldás hagyta el.

Figyelemreméltó kiegészítés, hogy a Talmud bölcsei úgy vélik, hogy Bileám áldása nem pusztán a zsidó sátrakra, hanem kifejezetten a zsinagógákra és tanházakra vonatkozott. Ha visszatekintünk az 5784-es esztendőre, különösképpen érezzük, hogy Jákob sátrainak, Izrael hajlékainak nagyon nagy szüksége van minden áldásra.

A holokausz 80. évfordulója önmagában is nehézzé tette lelkileg az elmúlt időszakot. Az Izraelt ért borzalmas támadás és a háború hírei pedig folyamatosan kísérek minket. A fájdalom és szenvedés képei kitörölhetetlenek. Hogyan tudna megnyugodni, befelé figyelni, számot vetni az ember mindezek mellett? Nagyon nehezen...

És mégis, most, amikor itt vagyunk a megújult komáromi zsinagógában, a felzaklatott lélek megnyugszik kisé. A friss színben pompázó, meghitt tér gyógyítóan hat.

A chidur micva, a parancsolatok megszépítésének örömét élhetjük át. A chidur micva

nagy jelentőséggel bír a judaizmusban. A kifejezés két szóból származik: a „chidur” szépítést vagy feljavítást jelent, a „micva” parancsolatot vagy jó cselekedetet, összességében a parancsolatok betartásának még szebbé tételére vonatkozó törekvéseket jelenti.

A fogalom forrása a Sás-tengeri dal, amely az Egyiptomból való kivonulás után hangzott el. Itt szerepel a következő sor:

„Hatalmam s énekem az Örökkévaló, ő lett nekem segítségül, ez az Istenem, hadd dicsóítem, atyám Istene, hadd magasztalom”.

Bölcseink a dicsóítás megvalósításának mikéntjét a Babiloni Talmudban eképp fejtették ki:

„Dicsóítsd az Örökkévalót a parancsolatok teljesítésével, használj/készíts: szép szukát, szép lulavot, szép sófárt, szép cicitet és szép tóratekerceset, írd szép tintával, szép tollal, gyakorlott szófer készítése, és végül borítsd szép selyembe.”

Ugyanebbe a gondolkörbe illik a zsinagóga, a bét tfilá – az ima házának, illetve más megközelítésében a bét kneszet – a gyülekezés házának megszépítése is. Egy midrás szerint a chidur micva „megszépíti” a parancsolat végrehajtóját, végrehajtása pedig ezen keresztül megszépíti Izrael Istenét is. Ez azonban nem pusztán esztétikai, hanem mélyebb, szellemi értelemben vett megszépítést is jelent.

Éljük át e hely szépségét kívülről és éljük át belülről is! Merítsünk erőt a közösségből, mondjuk el együtt ros hásaná imáit és fohászait. Az őszi nagyünnepi imarend egészében az elmélyedést és az önvizsgálatot szolgálja. Kérjünk bocsánatot azoktól, akikkel szemben vétettünk az elmúlt év során. Gondoljuk át, miben hibáztunk, és mi az, amit a jövőben másképpen szeretnénk folytatni. Ennek révén megerősödvé érhetünk a tíz bűnbánó nap végére, ami hozzásegít minket ahhoz, hogy könnyebben viseljük az élet kihívásait és próbatételeit.

Bízzunk benne, hogy az ünnepi időszak végén mindannyian a jók, az élet könyvébe íratatunk be, ezúton kívánok mindenkinek jó beíratást és jó bepecsételést!

Sáná tová tikátévu vetichátému! Köszönöm, hogy meghallgattak!

Emlékezés Dél-Komáromban Számadó Emesével beszélgettünk

A komáromi Klapka György Múzeumot 1966-ban alapította a Komárom Megyei Múzeum. Első állandó kiállítása az Igmándi erőd külső kazamatafolyosóján rendezett római kőtár volt, amely ma is működik, de 1993-tól már az erőd belső helyiségeiben található. 1987-ben a múzeum új állandó kiállítóhellyel bővült, ugyanis Dr. Juba Ferenc tengerészkapitány magyar tengerészettörténeti gyűjteményéből nyílt állandó tárlat a Városháza alagsorában. 1996-ban került átadásra a 2023-ig használt főépületünk.

Itt jelenleg nyitott felvidéki néprajzi rak-tár kialakítása van folyamatban. 2001-ben nyílt meg a Czibor Zoltán Emlékszoba a Városi Sporttelep épületében, az Arany-csapat legendás balszélsője relikviáiból. 2019-ben megkaptuk működtetésre a néhai múzeumalapító, Kecskés László egykori családi házát, teljes berendezéssel, a Vág utca 8. szám alatt. 2023. április 27-én került átadásra új, impozáns főépületünk, az Igmándi út 38. szám alatti Brigetio Öröksége Látogatóközpont, amelyben több állandó kiállítás is található.

Fő attrakciónk a földszinten kialakított Brigetio Öröksége régészeti kiállítás, amely látványos, interaktív formában mutatja be a Komárom Város Önkormányzata támogatásával 1992 óta zajló brigetioi feltárások legszebb leleteit és a tudományos feldolgozó munka eredményeit. A rendkívül informatív, ugyanakkor látogatóbarát tárlat épültrekonstrukciók, járható üvegpádlo alatt bemutatott falfestmények, izgalmas tárgyak, temetőrészletek segítségével nyújt betekintést a korabeli élet és halál rejtelmeibe. A látottakat az egyes termekben elhelyezett monitorokon megjelenő fotók, rekonstrukciók, szövegek, filmek, játékok, egy QR-

kódos többplatformú multimédia vezető és egy virtuális városi séta egészíti ki. A tetőterében kialakított Régészeti látványraktár elsődleges célja, hogy az amúgy elzárt műtárgyakból minél többet lehessen a nagyközönségnek bemutatni. A tematikus kiállítás az őskortól kezdve mutatja be a város történetét a régészeti leletanyagon keresztül. A földszinten látható az Épülettörténeti kiállítás. A létesítmény eredetileg a Komáromi Mentelep központjának épült 1907-ben, később a Komáromi Kombinát irodaháza lett. A tárlatot az egykori Mentelep parancsnokai, vezetői, dolgozói, ill. a Kombinát vezérigazgatói és munkatársai fotóiból és relikviáiból állítottuk össze. Ugyancsak a földszinten kapott helyet, a Klapka György, Komárom hőse című kiállítás, amely az 1848/49-es szabadságharc eseményeit és benne, névadónk életútját bemutató emlékkiállítás. Természetesen folyamatosan vannak időszaki kiállításaink, októberben Komárom 1956-os eseményeit bemutató tárlat látható, novemberben pedig a gasztronómia történetébe kalauzoljuk el az érdeklődőket.

Augusztus 20-hoz kapcsolódóan a Magyar Érdemrend lovagkereszt polgári tagozat kitüntetését vehetett át. Gratulálunk! Mit jelent az Ön számára ez az elismerés?

Minden elismerés nagyon fontos számomra, hiszen ezek egyfajta visszaigazolások, hogy jó úton halad az ember a pályáján. Ugyanakkor minden elismerés nagy felelősség is, mivel az ember úgy érzi – és valószínűleg, jól érzi – hogy nem engedhet az eddigi lendületből és színvonalból. De hát nekem nincs is ilyen szándékom. Mindig is 200 százalékos erőbedobással dolgoztam, egyszerűen azért, mert élvezem a munkámat, legyen az a régészet, vagy a történelem, legyen az egy kiállításra történő adatgyűjtés, kuta-

tás, vagy egy kiállítás megtervezése, konferencia vagy előadás. Mindehhez kellene a jó kollégák és ami a legfontosabb, egy támogató család. Nekem mindkettőben hihetetlen szerencsém van. És persze kell egy olyan fenntartó, aki előbb, vagy utóbb, de minden, vagy legalábbis a legtöbb elképzelésem mellé odaáll. Visszatérve a most kapott elismerésre, ez nagyon nagy megtiszteltetés. Büszkeséggel tölt el, hogy ilyen kiváló társaságba kerültem. Hiszen az akadémikusok, intézetigazgatók, egyetemi tanárok között én csak egy vidéki múzeumigazgató vagyok. Ezért is volt olyan meglepő, hogy felmerült a nevem. Amit ezúton is nagyon köszönök!

A Holokauszt 80. évfordulójához kapcsolódóan kiállítást nyitnak a közeljövőben. Mit tudhatunk a tárlatról?

Ez egy kettős kiállítás. Egyrészt röviden összefoglaljuk a holokauszt komáromi történetét, illetve „BETŰKA TŰZBŐL” címmel, az Izraelben élő, de komáromi születésű Miriam Neiger-Fleischmann képzőművész képeit, fiának, a Bostonban élő Lior Neigernek a videóját és unokájának, a szintén Izraelben élő Zohar Neigernek a képét mutatjuk be, amelyek a holokausztról és a túlélésről szólnak. Felkavaró, és a 80. évfordulóhoz egy igazán méltó tárlat lesz, hiszen Miriam holokauszt-túlélők gyermeke és ez mindig is meghatározta az életét és művészetét.

Más a 80. évfordulóra kiállítást készíteni, mint a 70-re volt, amikor a „Ezt a hazát tehát elvesztettem.” hiánypótló kiadvány is készült?

A 2014-ben készített kiállításnak az erőssége, a történeti áttekintés mellett, a még élő szemtanúk visszaemlékezése és az utódok emlékezete volt.

Folytatás a 7. oldalon.

Holokauszt Emléknap a Selye János Gimnáziumban

„Emlékezésünk nem öncélú múltba révedés, hanem épp ellenkezőleg, a jövő érdekében felvállalt eltökélt tevékenység...”

2003 óta szeptember 9-én a Selye János Gimnázium igazgatója, Andruskó Imre kezdeményezésére iskolánk minden évben a Komáromi Zsidó Hitközséggel együtt Holokauszt-emléknapot tart. Szlovákia ugyanis szeptember 9-ét határozta meg a Holokauszt és a Rasszista Erőszak Áldozatainak Napjaként.

Idén is rendhagyó módon emlékeztünk meg a Selye János Gimnáziumban a holokausztról, illetve a komáromi zsidóságról. A több mint háromórás megemlékezés célja nemcsak a megemlékezés, hanem a múlt teljesebb megértése, az empátia felkeltése, s annak felismerése, hogy a Holokauszt az egész emberiség számára hatalmas veszteséget jelentett, s ezáltal megakadályozzuk bármiféle népi társadalmi, akárhol is történjen az a világban. Még az iskolában megnéztünk egy ismeretterjesztő filmet a Holokauszt szemei címmel. Steven Spielberg, amerikai filmrendező arra kért fel öt filmalkotót, hogy készítsenek egy-egy dokumentumfilmet, amely a gyermekek szemszögéből mutatja be a zsidóüldözések történetét a zsidók elleni korlátozó intézkedésektől a koncentrációs táborok felszabadításáig. A Holocaust szemei olyan történelmi dokumentumfilm, amely erősen épít az emlékezés pszichológiai folyamatára. Az interjúalanyok nem a múlt iránt érdeklődő tudós, hanem az azt megtagadt hétköznapi ember szóhasználatával fogalmaznak meg emlékeiket, így azok mindenki számára érthetőek és átélhetőek lesznek. A Holocaust szemei egyike lett azoknak a mozgóképeknek, amelyek használata beépült az oktatásba.

Történelmi sétánkat a Menház előtt kezdtük volna. Sajnos, idén nem tudtuk megnézni a menházat, sőt a zsinagógát sem, mivel épp átépítési munkák zajlanak az épületekben, de a rossz időjárás miatt – szakadt az eső – nem tudtunk elmenni a zsidó temetőbe sem. Így hát PhDr. Deák Irén, történelemtanár tartott rövid előadást arról, miért is ezen a napon emlékezünk egyperces néma csönddel a Holokauszt áldozataira. JUDr. Novák Tamás holokauszt-kutató így gimnáziumunk aulájában köszöntötte az egybegyűlteket, majd második diákjaink komáromi zsidó áldozatok neveit olvasták fel. Minden hét név után a felolvasó meggyújtott egy gyertyát a kihelyezett

mécsestartóban. Majd felolvasásra került 20 Világ Igazának neve és végül a kaddis – a gyászoló imája. JUDr. Novák Tamás mesélt a komáromi zsidóságról, temetkezési szokásokról, összehasonlítva azt más vallások hagyományaival.

Minden emléknaphoz szerepe van a jelen alakításában. A 21. században is tanulóinknak szüksége van arra, hogy tanulni tudjanak a történelemből. Az elmúlt korok csodáin kívül tudniuk kell a szörnyűségekről is. Meg persze a magyar kultúra kimagasló alakjairól, akik itthon vagy emigrációban túlélték a vészidőket, mint például Hajós Alfréd, Örkény István, Karinthy Frigyes, Teller Ede, Kálmán Imre, Neumann János... Mindenképp említést érdemelnek „az igaz emberek az embertelenségben”, mint például Apor Vilmos, Bajcsy-Zsilinszky Endre, Raoul Wallenberg. De a megemlékezés része kell, hogy legyen néhány talán megválaszolhatatlan, mindenképp elgondolkodtató kérdésnek is: Miért történt meg? Mit lehet tenni, hogy ez soha, sehol semmilyen vallá-

si, etnikai, nemzeti közösséggel szemben ne ismétlődjen meg?

A holokauszt tragédiájának teljessége felfoghatatlan és talán feldolgozhatatlan. A múlt itt van velünk és hat ránk, és e hatás mérsékléséhez sokat és keményen kell dolgozni. Az emlékezés és emlékeztetés mellett az egyik legfontosabb feladat fellépni a világszerte terjedő antiszemitizmus és minden embertelen tett ellen, különösen most, amikor közvetlen szomszédságunkban ismét fegyverek ropognak, amikor ismét féltünk életünket, biztonságunkat. A komáromi Selye János Gimnáziumban támogatjuk a Holokauszt Emléknaphoz való csatlakozást. Emlékezünk az áldozatokra és próbáljuk megérteni, mi történt 80 évvel ezelőtt, amikor a rasszizmus, az előítéletek és a gyűlölet szabadon tombolhatott, és az okok feltárása, megértése a jelen korszaknak is fontos.

PaedDr. Králik Zsuzsanna
főszervező

Emlékezés a Komenský Utcai Alapiskolában

Szeptember 9. a holokauszt és a faji erőszak áldozatainak emléknaphoz Szlovákiában. A J. A. Komenský Alapiskolában, a Ludovit Šulek Gimnázium, az Eötvös Utcai, a Hattár Utcai és a Rozmaring Utcai Alapiskola diákjai együtt vettek részt a „Nezabudnutí susedia” (Elfeledett szomszédok) országos megemlékezésen, amelynek része volt az áldozatok és az embermentők nevének felolvasása. Ahogy az ünnepi beszédben elhangzott, emlékeznünk kell arra, hogy „a holokauszt nemcsak az áldozatok tragédiája volt, hanem az egész társadalomé”.

Forrás: www.zskomenskehokn.sk

DR. ORNA
MONDSCHIN

Löwinger Mancsi szakácskönyvéből Őszi levelek

**Az ős a hűl-
lő falevelek évsza-
ka, nemcsak a va-
lóságban, hanem a
szépművészetben,
az irodalomban és**

a festészetben is. A meleg nyár után örömmel fogadjuk az őszi szellőt, a gyengébb napsütést és a természet változását. A világ különböző részein ilyenkor a fák elválnak a levelektől, és a madarak, akik elhagyják fészkeiket, melegebb éghajlatra repülnek. A napok rövidülnek, a levegő friss, és elkezdhetünk felkészülni a közeledő télre.

A zsidó vallásban az őszi ünnepeket ebben az évben októberben ünnepeljük, mivel az elmúlt év szököő volt. Vannak olyan évek, amikor az ünnepek szeptemberre esnek, és akkor sokkal melegebb van, ami különösen megnehezíti a Jom Kippuri böjtöt. De ilyenkor nyugodtan lehet a Szukkot sátorban ünnepelni, mert szeptemberben nem esik az eső. Ebben az évben Szukkot október közepére esik, így nagy az esély arra, hogy esős napok jöhetnek.

A földközi-tengeri éghajlaton nem ismerjük az őszi levélhullást, és az európai madarak csak rövid pihenésre szállnak le, mielőtt tovább repülnének Afrikába. De itt is vannak változások a természetben: őszi virágok és növények, rövidebb napok, hűvös éjszák és a citrusgyümölcsök szezonja. Ilyenkor érkezik be a gránátalma, a datolyaszilva, a guava és az avokádó. Lassan eltűnik az üz-

letekből a szilva, a szőlő, a görögdinnye és a sárgadinnye.

Izraelben nyáron nem szokás levest enni. Lehet, hogy a meleg időjárás miatt a test nem kíván meleg ételt, vagy azért, mert a háziasszonyok kevesebb időt akarnak a konyhában tölteni. A hideg nyári leveseket, mint a meggyleves vagy a vegyes gyümölcsleves, európai bevándorlók hozták be az országba, és azokat is kevesen fogyasztják. Amikor az ős közeledik, a háziasszonyok elkezdik a levesfőzést.

Az őszi színek a divatban is megjelennek. A divatházak őszi bemutatóin a legdivatossabb színek a mélysárga, barna, narancssárga, lila, vörös és gesztenyebarna. A cukrászdákban a narancstorta és a mézes sütemény a szezonális édesség, egészen Chanukáig, amikor a fánk lesz a sütemények királya.

A Föld déli részén most álltak át a nyári időszámításra. Ott most kezdődik az a szezon, amitől mi most búcsúzunk: készülnek a nyári örömekre és a nyári vakációra. Ez a világrend, és reméljük, hogy az új esztendőben csak ilyen gondokkal fogunk foglalkozni.

Ezúttal két őszi leves receptjét osztom meg:

Paradicsomleves rizzsel

Elkészítés: Apró kockára vágunk 1 fej hagymát, 2 közepes sárgarépat, 5 paradicsomot, 1 fehérturpát, 1 kis krumplit és 2 gerezd fokhagymát. A zöldségeket kis olívaolajban megpuhítjuk, hozzáadunk sót és borsot, majd 5 pohár vizet és 2 evőkanál paradi-

Fotó: Wikipédia

cscompürét. Külön megfőzünk 1/2 pohár rizst. A levest turmixszal összekeverjük, és hozzáadunk friss citromlevet és 1 kiskanál cukrot. Tálaláskor minden tányérhoz hozzáteszünk főtt rizst és frissen vágott petrezselymet.

Gomba és gersli leves

Elkészítés: Apróra vágunk 1 vöröshagymát, 40 dkg gombát, 1 sárgarépat és 1 fehérturpát. Ezeket 2 kanál olívaolajban megpirítjuk. Hozzáadunk 6 pohár forróvizet és 1 kanál levesport. Amikor forr, hozzáadunk 1/2 pohár gerslit, sót és borsot. 30 percig főzzük, tejjel és petrezselyemmel tálaljuk.

Jó étvágyat!

Folytatás az 5. oldalról.

Úgy gondolom, a 70. évfordulóra, amit lehetett, összegyűjtöttünk, akiket lehetett még, meghallgattunk. Sok helyen meghirdettük, hogy mire készülünk és így nemcsak Önökön keresztül találkozhatunk pl. túlélőkkel, de máshonnan, pl. Budapestről is többen jelentkeztek. Életem legnehezebb időszaka volt azokat az interjúkat elkészíteni. Most, hogy újra foglalkozom velük – mivel néhány visszaemlékezést most is megjelenítünk a tablókon – sokszor vannak rémálmaim. És ilyenkor megértem, hogy a túlélők egy része miért nem beszélt erről sohasem. Mert nem akarta újra átélni a történeteket. Aztán volt olyan interjúalanyom, aki tiltotta a könyvben való megjelenést, csak a kiál-

ításban írhattunk róla, mert szégyellte a vele való történeteket és nem akarta, hogy az ismerősei megtudják. A néni akkor 90 éves volt. Sok ilyenről olvastam már előtte, de döbbenetes volt személyesen találkozni olyan valakivel, aki 70 év múlva is úgy érzi, hogy mindaz, ami vele megesett, az ő személyes szégyene. Sajnos az akkori interjúalanyaim nagy része már nem él, de a kiállításra készülve nagy örömmel tudtam meg, hogy a túlélők közül ketten köztünk vannak, Nagyné Strasszer Etelka, Észak-Komáromban és Vajnorsky Terézia, Izraelben, mindketten 97 évesek.

Készül egy kiadvány is, amely röviden áttekinti a holokauszt komáromi eseményeit, Miriam családjának a holokauszt-történetét és természetesen a kiállítás-

ban látható alkotásokat, amelyek elé Peremiczky Szilvia irodalomtörténész, hebraista írt előszót.

Mettől meddig látogatható a tárlat?

A tárlat október 17-én délután 5 órakor nyílik itt a Brigetio Öröksége Látogatóközpontban. L. Juhász Ilona, a Fórum Kisebbségkutató Intézet Komáromi Etnológiai Központjának az etnológusa nyitja meg. A megnyitón Pusztai Antal gitárművész közreműködik. Eljönnek az alkotók és Miriam másik fia, az Izraelben élő Motti is. Remélem, a jelenlegi események nem írják felül az terveinket! A kiállítás előreláthatóan 2025. március 31-ig látogatható.

Szeretettel várunk minden érdeklődőt!

Príbehy tlačiarňí

Rozhovor s Annou Jónásovou – 2. časť

Ako ste začali s výskumom? Aké zdroje boli dostupné počas vašej odbornej práce?

Všetky moje práce venujem širšiemu čitateľskému publiku, nielen akademikom. Samozrejme pri dodržaní princípov a metód tvorby odborného diela: rešerše, prieskum bibliografií a katalógov knižníc, výskum v publikovaných prameňoch – knihy a články, citácie, archívne pramene naše aj zahraničné, najmä v Maďarsku. V súčasnosti sú veľkou výhodou sprístupnené databázy a on-line texty na viacerých portáloch internetu, ktoré siahajú hlboko do histórie a netreba za nimi cestovať. Každý bádateľ sa snaží vždy obsiahnuť a preštudovať čo najviac prameňov a získať najkomplexnejší obraz o téme, z ktorej neskôr syntetizuje text. Lenže, nie vždy sa mu darí. Aj pri Kollmanovi som konštatovala, že prameňov bolo málo, nezachovali sa, až na pár unikátov žiadne fotografie rodiny, prípadne vnútra tlačiarne, strojov a pod. Aj produkciu som mohla popísať len torzovito. Svoje urobila vojna, ničenie tlačiarňí a arizácia. Našťastie, z drobných tlačí sa zachovali povinné súbory zasielané úradom a tie sú uchované v archívoch v Šali, v Ivanke pri Nitre a súbor kníh v UK v Bratislave. Kniha vznikla z toho, čo bolo k dispozícii a napriek tomu si dovoľujem tvrdiť, že kumuluje zaujímavé a nové informácie na úrovni súčasnej ponuky študijného materiálu.

Komu je publikácia určená, aký je jej odkaz pre dnešného čitateľa?

Knihu som, rovnako ako tie ostatné, venovala širokému spektru čitateľov. Verím, že osloví aj odborníkov, historikov, archivárov, učiteľov dejepisu, možno literárnych vedcov, knihovedcov (dejiny knižnej kultúry), mládež. Pre miestnych bádateľov nech poslúži ako príklad, aby aj oni objavili vo svojom okolí podobné mená a témy hodné spracovania. A je tu ešte jeden moment: stovkám židovských tlačiarov, po tom ako im na základe židovských zákonov a tézy o konečnom riešení židovskej otázky v Maďarsku a na Slovensku, kedy im boli počas druhej svetovej vojny odobraté živnostenské oprávnenia, ich dielne boli likvidované alebo arizované, je to taká knižná pocta. V roku 1942 a v roku 1944 boli aj ich majitelia s rodinami transportovaní do vyhladzovacích táborov, kde zahynuli. Rovnaký osud postihol členov rodiny tlačiaru Samuela Neufelda v Galante, rovnako aj Dávida Kollmana v Šali. To je memento pre každého humánne mysliaceho a cítiaceho človeka.

Tento odkaz si všimol už pri knihe v roku 2005 pán Viktor Reshef, ktorý bol vtedy mojim korešpondenčným poradcom a dodávateľom cudzojazyčných článkov a informácií. Napísal krátke hodnotenia knihy Samuela Neufelda a jeho galantská tlačiareň:

Kniha pani Jónásovej je jedinečná a svojho druhu má právo na prvenstvo. Téma je popísaná a mladistvým milujúcim štýlom a s osobnou identifikáciou. Kniha nie je iba su-

chá historiografia, je to medzi iným aj pokus o oživenie sveta, ktorý bol brutálne zničený. A cítiť, ako aj ona žiali a ľutuje. V tom je jej veľkosť, tak to ja vidím. S pozdravom Viktor Reshef, Jeruzalem. 26.03.2006.

Máte nejaké ďalšie plány pre výskum?

Moje plány limituje čas. V mojom veku (79) už opatrne plánujem, hoci mám rozrobených niekoľko poviedok a prác pre deti z krásnej literatúry. Z dejín tlačiarňí, vzhľadom na ešte menšie penzum prameňov, by sa žiadalo doplniť (spomenúť aspoň článkom) tlačiaru Leopolda Grószu zo Sereďi. Ak mi zdravie dovolí, rada by som sa venovala krásnej téme – osobnosti šľachtickej Alžbety Révayovej zo Sklabine – Turčianskej Penelope. K nej, naopak, mám toľko materiálu, až sa bojím, či sa s ním opätovne dokážem zoznámiť v takej miere, aby som ho stačila spracovať tak, ako si to tá vzdelaná žena z konca 17. a začiatku 18. storočia zaslúži.

PA-PT

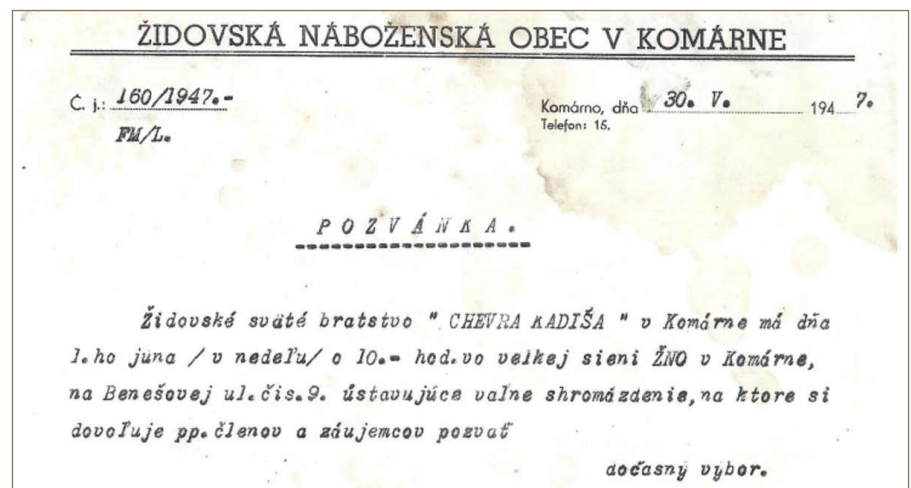
Pamiatky ukryté v laviciach

Počas rekonštrukcie synagógy obnovujeme aj lavice. Na začiatku prác boli otvorené skrinky, kde boli desiatky rokov uložené modlitebné knižky, tality a tfiliny. Kľúče od mnohých z nich boli už dávno stratené. V skrinkách sme našli zaujímavé dokumenty. Na vnútornej strane obálky jednej z modlitebných kníh sa nachádza odkaz hlavného rabína Dr. Ernő Waldmanna z 20. februára 1942, 3. adara 5702, ktorý napísal svojmu študentovi Tiborovi Fleischmannovi pri príležitosti jeho bar micva, keď knihu mladému mužovi daroval. Meno chlapca, ktorý mal vtedy 13 rokov, je uvedené v zozname komárňanských obetí holokaustu, čo, žiaľ, svedčí o tom, že svojich 16. narodenín sa už nedožil.

Našli sme aj pozvánku z leta 1947 v slovenčine na valné zhromaždenie Chevra Ka-

diša do veľkej sály obce na Benešovej 9. Nedávno nájdené dokumenty si môžete pozrieť na stránke našej komunity.

PA

Pamätný deň holokaustu na Gymnáziu Jánosa Selyeho

„Naša spomienka nie je samoúčelným ponorením sa do minulosti, ba naopak, je odhodlanou prácou pre budúcnosť...“

Z iniciatívy Imre Andruskóa, riaditeľa Gymnázia Jánosa Selyeho, naša škola spolu so Židovskou náboženskou obcou v Komárne od roku 2003 každoročne dňa 9. septembra organizuje Deň pamiatky obetí holokaustu. Slovenská republika totiž vyhlásila 9. september za Deň obetí holokaustu a rasového násillia.

Na Gymnáziu Jánosa Selyeho sme si holokaust a židovskú komunitu v Komárne aj tento rok pripomenuli netradičným spôsobom. Cieľom vyše trojhodinového spomínania nebolo len pripomínanie histórie, ale aj lepšie pochopenie minulosti, prebudenie empatie, uvedomenie si, že holokaust znamenal veľkú stratu pre celé ľudstvo – a aby sme takto zabránili akejkoľvek genocíde, nech by sa vyskytla kdekolvek na svete. V škole sme si pozreli vzdelávací film s názvom Oči holokaustu. Americký režisér Steven Spielberg požiadal piatich filmárov, aby natočili dokumentárny film, každý z pohľadu detí, ktorý by rozprával o prenasledovaní Židov počnúc obmedzujúcimi nariadeniami proti Židom až po oslobodenie koncentračných táborov. Oči holokaustu je historický dokumentárny film, ktorý vo veľkej miere buduje na psychologickom procese spomínania. Respondenti svoje spomienky nevyjadrujú jazykom vedca zaujímajúceho sa o minulosť, ale jazykom bežného človeka, ktorý ju zažil, vďaka čomu sú zrozumiteľné a pochopiteľné pre všetkých. Oči holokaustu sa stali jedným z filmov, ktoré začlenili do procesu vzdelávania.

Našu historickú prechádzku sme plánovali začať pred Chudobincom. Žiaľ, tento rok

sme túto budovu a ani synagógu nemohli navštíviť, pretože ich rekonštruujú, a kvôli zlému počasiu – veľmi pršalo – sme nemohli zájsť ani na židovský cintorín. A tak pani učiteľka dejepisu, doktorka Irén Deák, mala krátku prednášku o tom, prečo si pripomíname obete holokaustu minútu ticha práve v tento deň. Bádateľ holokaustu JUDr. Tamás Novák pozdravil prítomných v aule nášho gymnázia a potom naši študenti druhého ročníka čítali mená komárňanských židovských obetí. Po každom siedmom mene čitateľ zapálil sviečku. Potom prečítali mená 20 Spravodlivých medzi národmi, a nakoniec zaznel kadiš – modlitba smútiacich. JUDr. Tamás Novák hovoril o komárňanskej židovskej komunite a o pohrebných zvykoch, ktoré porovnal s tradíciami iných náboženstiev.

Každý pamätný deň má svoju úlohu pri

formovaní súčasnosti. Naši študenti sa aj v 21. storočí potrebujú poučiť z histórie. Popri zárazkoch uplynulých období musia poznať aj ich hrôzy. A, samozrejme, významné osobnosti maďarskej kultúry, ktorí prežili holokaust doma alebo v emigrácii, ako napríklad Alfréd Hajós, István Örkény, Frigyes Karinthy, Ede Teller, Imre Kálmán, János Neumann... Musíme spomenúť aj „spravodlivých v neludskosti“, akými boli napríklad Vilmos Apor, Endre Bajcsy-Zsilinszky či Raoul Wallenberg. Ale súčasťou spomínania musia byť aj niektoré, možno nezodpovedateľné, ale určite podnetné otázky: Prečo sa to stalo? Čo sa dá urobiť, aby sa to už nikdy a nikde nezopakovalo, proti žiadnemu náboženskému, etnickému alebo národnostnému spoločenstvu?

Tragédiu holokaustu plne pochopiť a možno ani spracovať nemožno. Minulosť je tu s nami, ovplyvňuje nás a je potrebné vynaložiť veľa úsillia na zmiernenie jej dopadov. Popri spomínaní a pripomínaní je jednou z najdôležitejších úloh boj proti šíreniu antisemitizmu a všetkých neludských činov vo svete, najmä teraz, keď v našom bezprostrednom susedstve opäť rinčia zbrane, keď sa opäť musíme obávať o svoje životy a svoju bezpečnosť. Na Gymnáziu Jánosa Selyeho v Komárne podporujeme každoročný Deň pamiatky obetí holokaustu. Pripomíname si obete a snažíme sa pochopiť, čo sa stalo pred 80 rokmi, keď dovolili, aby sa rozmohol rasizmus, predsudky a nenávisť. Skúmať a chápať príčiny je dôležité aj pre súčasnosť.

PaedDr. Zsuzsanna Králik,
hlavná organizátorka

Pietna spomienka na Základnej škole na Komenského ulici

Deň 9. september je Pamätným dňom obetí holokaustu a rasového násillia na Slovensku. Na celoštátnom pietnom akte Nezabudnutí susedia sa spoločne zúčastnili žiaci Základnej školy na Ulici Komenského, Gymnázia Ľudovíta Jaroslava Šuleka, Základnej školy na Eötvösovej ulici, Základnej školy na Pohraničnej ulici a Základnej školy na Rozmarínovej ulici. Súčasťou podujatia bolo čítanie mien obetí a ľudí, ktorí zachránili ľudské životy. Ako odznelo v slávnostnom príhovore, musíme si uvedomiť, že „holokaust nebol len tragédiou obetí, ale celej spoločnosti“.

Zdroj: www.zskomenskekehokn.sk

Litery z ohňa: výstava Miriam Neiger-Fleischmann v Komárne

V Múzeu Györgya Klapku v Komárne sa vo štvrtok konala vernisáž výstavy **Litery z ohňa** akademickej výtvarníčky **Miriam Neiger-Fleischmann**. Podujatie je osobitne významné, keďže umelkyňa pochádza z Komárna a vo svojich dielach zobrazuje hrôzy holokaustu a následné ťažkosti tých, ktorí ho prežili.

Miriam Neiger-Fleischmann sa narodila v roku 1948 v maďarskej židovskej rodine v

Komárne, a mala len jedenásť mesiacov, keď sa s rodinou presťahovala do Izraela. Študovala na Bezalelskej akadémii výtvarných umení, žije a pracuje v Jeruzaleme. Korene jej tvorby vychádzajú z hĺbok rodinnej histórie a židovských tradícií, ktoré sa odzrkadľujú v jej dielach.

Výstava **Litery z ohňa** je spomienkou na hrôzy holokaustu a na príbehy tých, ktorí prežili. Zvláštnosťou výstavy je, že okrem

obrazov Miriam Neiger-Fleischmannovej návštevník môže vidieť, aj videofilm jej syna Liora Neigera a malbu jej vnuka Zohara Neigera. Toto medzigeneračné umelecké prepojenie dodáva výstave mimoriadnu hĺbku, pretože prezentuje prelínanie minulosti a súčasnosti.

Na slávnostnej vernisáži sa zúčastnilo mnoho pozvaných hostí vrátane Attilu Molnára, primátora mesta Komárom, ako aj predstaviteľov vedenia a členov Židovskej náboženskej obce v Komárne. Predseda našej obce Anton Pasternák vo svojom slávnostnom príhovore zdôraznil význam výstavy pre židovskú obec. Výstavu otvorila Ilona L. Juhász, etnologička komárňanského Etnologického centra Inštitútu pre výskum menšín Fórum. Na vernisáži vystúpil gitarista Antal Pusztai. Táto výstava nepripomína len hrôzy holokaustu, ale aj potrebu zachovania jeho odkazu a odovzdania ho budúcim generáciám. Sila umenia nás zbližuje a pomáha nám lepšie chápať minulé udalosti. Výstava **Litery z ohňa** je otvorená do 31. marca v Múzeu Györgya Klapku v Komárome (Návštevné centrum kultúrneho dedičstva Brigetio).

V mene našej komunity touto cestou vyjadrujeme vďaka riaditeľke múzea Emese Számadó, jej spolupracovníkom i umelcom za inštaláciu výstavy!

Foto: Angelika Kopjác

AI-PA

Roš hašana a Jom kipur v komárňanskej synagóge

V stredu 2. októbra večer sme sa zišli v Chudobinci, aby sme spoločne privítali židovský rok 5785. Programový koordinátor **Tamás Paszternák** privítal návštevníkov z mesta, regiónu i vzdialenejšieho okolia. Predmodliacim bol už tradične aj tento rok **Mihály Riszovannij**, učenie predniesol **István Balogh**. Príchod sviatku sme si uctili košer večerou. Na krásne prestretých stoloch

nechýbal med a okrúhly barches. Chutné občerstvenie z Budapešti zožalo veľký úspech u takmer šesťdesiatky účastníkov. Počas nasledujúceho popoludnia sme sa po obrade Tašlich spoločne učili a vďaka **Jánosovi Kántasovi** zaznel v sále Zoltána Wallensteina aj zvuk šofaru.

Po desiatich dňoch pokánia sme sa 11. októbra, v piatok večer zišli na modlitbe Kol

Nidre, ktorou sa začal dvadsaťpäťhodinový pôst Jom kipur. Obnovenými priestormi sa rozliehali dojímavé zvuky starobylých modlitieb. Nasledujúci večer, na konci sviatku, sme sa opäť stretli, aby sme si Mazkirom pripomenuli našich zosnulých, potom sme spoločne ukončili pôst v klubovni, vyhriatej novou klimatizáciou. Tu sa konala aj havdala.

Ďakujeme všetkým, ktorí pomáhali pri príprave a realizácii tohtoročných jesenných sviatkov!

PA

Pietny akt v Pozbe

Dňa 16. októbra tohto roka spomínali v Pozbe na obete holokaustu. Rodinu Perlmanovcov zastupovala Miriam Neiger-Fleischmann, jej dvaja synovia a jeden z jej vnukov. Podujatie sa konalo na námestí pomenovanom po rodine Perlmanovcov, kde bola odhalená nová štvorjazyčná tabuľa s príbe-

hom rodiny. Na podujatí sa zúčastnili miestni obyvatelia, ako aj predstavitelia obce a regiónu. Na pietnom akte prehovoril aj Anton Pasternák, predseda Židovskej náboženskej obce v Komárne, ktorý vyzdvihol príkladný prístup obce k zachovaniu pamiatky židovských rodín, ktoré tu kedysi žili.

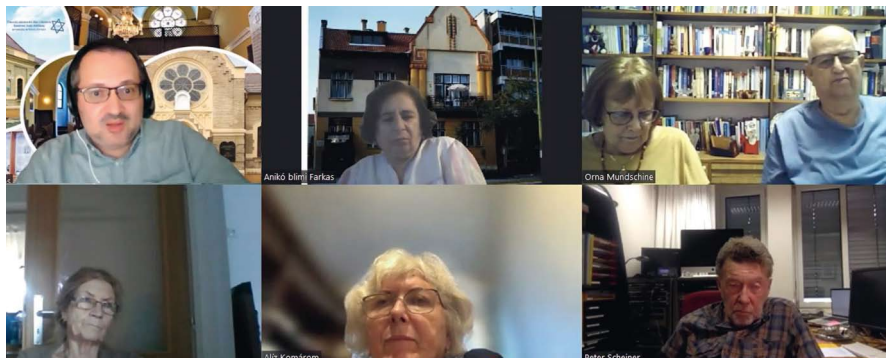
Miriam Neiger-Fleischmann v dojímavom prejave pripomenula históriu svojej rodiny a hrôzy holokaustu. Zdôraznila, aké dôležité je pre ňu prostredníctvom svojho umenia tieto spomienky zachovať a odovzdať budúcim generáciám. Počas slávnostného odhalenia účastníci zapálili sviečky a pred tabuľu položili kvety a kamene.

AI-PA

Online klub Ajvé! Ajve! #60

Nová sezóna našej online série začala 24. septembra. Účastníkov z užšieho a širšieho regiónu i z celého sveta privítal moderátor klubu András Paszternák. Účastníci si najprv pozreli sériu fotografií z rekonštrukcie synagógy, potom sme sa s pomocou kvízu naladili na blížiacu sa jesennú Vysokú sviatky. V súlade s tradíciami sa virtuálne podujatie skončilo rozhovorom o udalostiach uplynulých mesiacov. Plánujeme sa stretávať každý mesiac, pričom presné termíny vždy zverejníme na našej online platforme.

PA

Napísali o nás na stránke Domova Timoteus

„Od júna 2024 bude v Chudobinci pri príležitosti 80. výročia holokaustu sprístupnená spomienková výstava s názvom FRAGMENTY – Komárňanské osudy z čias holokaustu. Vtedajšie udalosti približujú archívne dokumenty a diela umelcov, ktorých osud sa spája s mestom Komárno – hrôzy prezentujú síce len vo fragmentoch, ale vyplňajú veľkú medzeru. Počas prednášky historičky umenia Tímei Szabó Csekei pred nami oživali ľudské osudy: utrpenie, prenasledovanie, ale aj viera, vytrvalosť a oddanosť umeniu. Boli sme konfrontovaní s tým, ako si mohli navzájom pomáhať vtedy a ako tak môžeme konať aj teraz. Ako obyvatelia Domova Timoteus sme tu boli hosťami v pravom zmysle slova. Láska, uvítanie a pocit, že nás očakávali, boli pre nás veľkou radosťou. Ďakujeme Antonovi Pasternákovi, predsedovi Židovskej náboženskej obce v Komárne a jeho manželke, Zoltánovi Kollárovi s manželkou a Tímei, že nám umožnili prežiť nezabudnuteľné dopoludnie. Výstava potrvá do 25. októbra. Srdečne ju odporúčame. Stojí za to!“

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia! Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK060900000000000026384962 SWIFT: GIBASBXX

Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

Nástenka krátke správy

ŽNO v Komárne, činnosť Klubu Shalom a vydávanie Spravodaja podporil Ondrej Földes (Bratislava) a anonymní darcovia. Ďakujeme!

Počas jesene sme v Chudobinci privítali viacerých návštevníkov. Boli u nás študenti z Burgenlandskej slobodnej univerzity, ktorých po synagóge, našich expozíciách a cintoríne sprevádzal predseda Anton Pasternák, tlmočenie zabezpečila Klára Rehtorisová. Dňa 18. októbra navštívilo naše komunitné a kultúrne centrum päťdesiat študentov z Gymnázia Jánoša Selyeho, ktorí sa celé dopoludnie venovali historickému výskumu. Organizátorkou podujatia bola Tímea Szabó Csekei. Okrem skupinových návštev sme privítali aj viac individuálnych hostí.

Súbežne s finalizáciou rekonštrukčných prác sa uskutočnila aj jesenná údržba záhrady Chudobinca. S blížiacou sa zimou sme budovu pripravili na vykurovaciu sezónu.

V mene našej komunity ďakujeme za všetky novoročné pozdravy, ktoré ste nám doručili poštou či e-mailom!

Pri príležitosti vysokých jesenných sviatkov darovala ŽNO v Komárne každej rodine, ktorá prišla do synagógy, luach (kalendár).

Do konca septembra sme v stanovenom termíne vyúčtovali dotácie za rok 2023.

Foto: Angelika Kopják

Spravodajca – mesačník ŽNO v Komárne, založený v roku 5756. (1996), **šéfredaktor**: Tamás Paszternák (tamas.paszternak@menhaz.sk), András Paszternák (andras.paszternak@menhaz.sk), **spolupracovníci**: Magda Saláth, Mgr. Ferenc Piczek, **grafická úprava**: Richard Saláth, **jazyková korektúra**: Zsuzsanna Paszternákné Kertész (Komárno), Katarína Potoková (Nitra), **tlač**: Nec-arte Kft., Komárno, **adresa ŽNO**: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, **e-mail**: kile@menhaz.sk, **tel./fax**: 00421/35/7725-355. **Registračné číslo**: EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO**: 34073400. **Periodikum je nepredajné.**

SPRAVODAJKA

OKTÓBER 2024 – ELUL 5784. – TIŠRI 5785.

MEŠAČNÍK ŽNO V KOMÁRNE

XXII. REG. ROČNÍK. 10. ČÍSLO, 341. ČÍSLO

NAŠA SYNAGÓGA BOLA OBNOVENÁ

POZBA

Miriam Neiger-Fleischmann v dojímavom prejave pripomenula históriu svojej rodiny a hrôzy holokaustu.

3

9. SEPTEMBER

„Ako odznelo v slávnostnom príhovore, musíme si uvedomiť, že „holokaust“ nebol len tragédiou obetí, ale celej spoločnosti.“

4

UKRYTÉ PAMIATKY

Počas rekonštrukcie synagógy obnovujeme aj lavice. Na začiatku prác boli otvorené skrinky, kde boli desiatky rokov uložené modlitebné knižky...

5

„V synagóge bude chladno!“

Ako často som túto vetu počul z úst mojej starej mamy a rodičov počas uplynulých desaťročí, keď sme z domu odchádzali na Roš hašana alebo Jom kipur. Či už sviatky pripadli na začiatok septembra alebo na október, mrazivé klimatické podmienky boli od začiatku súčasťou modlitieb odriekaných a spievaných medzi starými múrmi Chudobinca. Keď som sa začiatkom leta dozvedel, že naša synagóga bude vďaka rekonštrukcii financovanej Ústredným zväzom židovských náboženských obcí v Slovenskej republike vykurovaná, bol som trochu nedôverčivý: „Nebudeme musieť sedieť v kabátoch? To tu ešte nebolo!“ – vravel som si s úsmevom. Práce skončili, donedávna sústavne vlhkú plávajúcu podlahu nahradila vrstva betónu pokrytá novou podlahou. Zrekonštruovali všetky lavice, omed, bimu i schody vedúce na galériu, vnútorné dvere nahradili majstri novými a modlitebné knihy sú zoradené na nových policiach vedľa vchodu.

Od začatia rekonštrukčných prác som do synagógy prvýkrát vstúpil dňa 1. septembra pri príležitosti Európskeho dňa židovskej kultúry – v tom čase sa tam ešte pracovalo. O mesiac neskôr, keď som sa na sviatky vracal domov, som teda vo vlaku takmer neobsedel. Bol som zvedavý, aké bude modliť sa v rodinnej lavici, či si tam zachováme pocit „domova“, alebo sa priestor nadobro zmenil? – uvažoval som, kým sa okolo okien vlaku mihala okolitá scenéria. Pri príležitosti privítania roku 5785 sme sa do slávnostných šiat neodeli len my, ale aj synagóga! Pohladil som čerstvo nalakované lavice, sklonil som sa k podlahe a snažil sa vdýchnuť jej vôňu. Všetko bolo nové, ale zároveň to bol náš starý domov, čo som nikdy v žiadnej inej synagóge, ani v Budapešti ani nikde inde na svete, nepocítil. Jedinou zvláštnosťou bolo, že vďaka infračerveným panelom sa okolo lavíc šíriло príjemné teplo, kabát som vôbec nepotreboval! Napriek tomu, že stará mama, mama i otec vždy hovorievali, že bez neho sa v komárňanskej synagóge od jesene do jari modliť nedá!

Pozvánka

Židovská náboženská obec v Komárne s úctou pozýva všetkých záujemcov na **odovzdanie synagógy Menház po rekonštrukcii**, ktoré sa uskutoční **v nedeľu 24. novembra 2024 o 14:30**. Súčasťou programu bude koncert skupiny Klezmeréz o 15:00. Následne budú hostia privítaní v sále Zoltána Wallensteina.

Chanuka 5785

Chanukové stretnutie Židovskej náboženskej obce v Komárne sa uskutoční v nedeľu **29. decembra o 14:30**. Podrobnosti nájdete v novembrovom vydaní nášho časopisu!

Tohtoročný sviatok Chanuka začína 25. decembra v stredu večer (zapálenie prvej sviečky) a končí 1. januára 2025. Objednávky sviečok prijímame do 2. decembra na adrese menhaz@menhaz.sk.